

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D1/1/H.H.Ü.-00/1 (Devralma)
Karar Sayısı : 00-14/134-66
Karar Tarihi : 18.04.2000

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU
Üyeler : Dr. Kemal EROL, Mehmet Zeki UZUN, Sadık KUTLU, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER

B- RAPORTÖRLER: Hasan Hüseyin ÜNLÜ, Özgür BAL

C- BİLDİRİMDE BULUNAN: - Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.
Camhan, Barbaros Bulvarı No:125 Beşiktaş/İstanbul
Temsilcileri: Rüştü Bozkurt, Çetin Aksüyek
Camhan, Barbaros Bulvarı No:125 Beşiktaş/İstanbul

D- TARAFLAR: - Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.
- Schott Zwiesel Gkasswerke A.G.
Dr. Schott-Strasse 35 D-94227 Zwiesel Almanya

E- DOSYA KONUSU: Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.'nin, Paşabahçe Schott Cam San. ve Tic. A.Ş.'deki hisse oranını %50'den %100'e çıkarmasına ilişkin izin talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 06.03.2000 tarih, 785 sayı ve 31.03.2000 tarih 1094 sayı ile giren bildirim üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7 nci maddesi ile 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in ilgili hükümleri uyarınca düzenlenen 11.04.2000 tarih, D1/1/H.H.Ü.-00/1 sayılı Devralma Ön İnceleme Raporu, 13.04.2000 tarih, REK.05.00.00/15 sayılı Başkanlık önergesi ile 00-14 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.'nin, ortak kontrolle yönetilen ve bir ortak girişim şirketi olan Paşabahçe Schott Cam San. ve Tic. A.Ş.'de, Schott Zwiesel Gkasswerke A.G.'in sahip olduğu % 50 oranındaki hisseyi devralmasının, ilgili ürün pazarında 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7 nci maddesi ve 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ çerçevesinde, Şişecam'ın ilgili ürün pazarındaki mevcut hakim durumunu daha da güçlendirmeye

yönelik olmaması ve bunun sonucunda da piyasada rekabetin azalmasına yol açmaması nedeniyle söz konusu devralma işlemine izin verilmesinde herhangi bir sakıncanın bulunmadığı düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

1. Taraflar

a) Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.: Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş. (Şişecam), cam ve buna yardımcı, tamamlayıcı sınai ve ticari faaliyette bulunmak, her türlü sınai ve ticari kuruluşun sermaye ve yönetimine iştirak etmek amacıyla kurulmuştur. Sermayesinin %74.91'i Türkiye İş Bankası A.Ş.'ye ait olan şirketin; düzcama, cam ev eşyası, cam ambalaj, cam elyaf, soda, otomobil camı, porselen, cam sanayi ara malları, porselen üretim ve pazarlaması ile menkul değerler, sigortacılık, ferro döküm, madencilik, makina ve kalıp alanlarında faaliyet gösteren çok sayıda bağlı ortaklığı ve iştiraki bulunmaktadır. İlgili ürün pazarı olan cam ev eşyalarında, Şişecam'ın bağlı ortaklığı durumundaki Paşabahçe Cam San. ve Tic. A.Ş. faaliyet göstermektedir.

Şişecam'ın 1999 yılı cirosu TL, Paşabahçe'nin ise TL'dir.

b) Schott Zwiesel Glasswerke A.G.: Almanya'da kurulu olan Schott Zwiesel Gkasswerke A.G., Schott Glasswerke şirketinin bağlı kuruluşu niteliğinde olup, kristal cam ürünlerinin üretimi ve pazarlaması konularında faaliyet göstermektedir. Şirketin, Avrupa pazarına yönelik olarak HoReCa ürünlerinin üretim ve satışını yapmak amacıyla, bir ortak girişim olarak, Şişecam'la birlikte kurulan devralma konusu Paşabahçe Schott Cam San. ve Tic. A.Ş.'ye %50 oranındaki ortaklığı dışında, Türkiye pazarında herhangi bir faaliyeti bulunmamaktadır.

c) Paşabahçe Schott Cam San. ve Tic. A.Ş.: Paşabahçe Schott Cam San. ve Tic. A.Ş., Şişecam ve Schott ortaklığı ile HoReCa pazarına yönelik olarak cam ev eşyası üretmek amacıyla 17.11.1997 tarihinde kurulmuş ve ilk üretimini 08.02.1999 tarihinde gerçekleştirmiştir. Eskişehir'de kurulu olan fabrikada 2000 yılında 90 milyon adet HoReCa ürün üretimi planlanmaktadır. Henüz bir yıl üretim yapmış olan şirketin ürünlerini, Almanya'da kurulu bulunan ve yine Şişecam-Schott ortaklığı olan Schott-Paşabahçe GmbH, öncelikli olarak Avrupa pazarı olmak üzere, Türkiye hariç tüm dünya pazarına satmaktadır.

Şirket üzerinde, hissedarlar olan Şişecam ile Schott'un tam bir ortak kontrolü söz konusudur. Yönetim Kurulu'nda yapılacak oylamalarda, oyların eşitliği halinde, Yönetim Kurulu Başkanı'nın veya Başkan Yardımcısı'nın üstün oyunun olmadığı, ana sözleşmenin 21 inci maddesinde özellikle belirtilmiştir.

Paşabahçe Schott Cam San. ve Tic. A.Ş.'nin 1999 yılı cirosu TL'dir.

2. İlgili Pazar

a) Ürün Pazarı: Devralma işlemine konu olan Paşabahçe Schott Cam San. ve Tic. A.Ş., otel, restaurant, toplu yemek üretimi (ikram pazarı), havayolu gibi pazarlara (HoReCa pazarı) yönelik olarak cam ev eşyası niteliğinde ürün üretmektedir. Cam ev

eşyaları, camdan imal edilen, bardak, sürahi, küllük, vazo, tabak, kase ve çeşitli diğer sofraya ve salon eşyalarından oluşmaktadır. Ürün çeşidi olarak HoReCa ürünlerinin söz konusu cam ev eşyalarından hiç bir farkı yoktur. Bu nedenle üretim süreci de temelde aynıdır. Üretim sürecindeki tek farklılık, HoReCa ürünlerinin, normal cam ev eşyalarına göre ürünün tamamının veya bir kısmının sertleştirilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Üretim sürecindeki bu farklılık, ürünün üretim maliyetini %5 ile %10 arasında artırmaktadır. Ancak, söz konusu sertleştirme işlemi, talep doğrultusunda sadece bazı HoReCa ürünlerine uygulanmaktadır. İngiltere gibi bazı ülkelerde, belli mekanlarda kullanılacak HoReCa ürünlerinin bu niteliği taşıması yasal bir zorunluluk iken, ABD gibi ülkelerde ise düşük gümrük vergisi nedeniyle, daha çok sertleştirilmiş HoReCa ürünü talep edilmektedir. Dolayısıyla, yurt dışına satılan HoReCa ürünlerinin sertleştirilmesi, talep doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde, sertleştirilmiş HoReCa ürünü kullanımı için herhangi bir yasal zorunluluk veya fiyat avantajı söz konusu değildir. Bu nedenle, yurt içinde özellikle sertleştirilmiş HoReCa ürününe yönelik olarak bir talep oluşmamıştır.

HoReCa ürünleri ile cam ev eşyası ürünleri arasındaki asıl farklılık HoReCa ürünlerinin talebe göre istenilen biçim ve miktarlarda üretilebilmesi, ürünün üzerine sipariş sahibinin işaret veya ünvanının yazılabilmesindedir. HoReCa pazarı, bu farklı yönüyle özellikle bu sektörün geliştiği ülkelerde cam ev eşyalarından farklı bir pazar olarak nitelenebilmektedir.

Ülkemizde henüz HoReCa ürünleri için cam ev eşyalarından ayrı bir pazar oluşmaması, HoReCa ürünleri ile cam ev eşyası ürünlerinin temelde birbirlerinden farklı olmaması, iki ürün arasındaki arz ikamesinin mümkün ve kolay olması nedenleriyle, HoReCa pazarının yukarıda sözü edilen farklılığı da göz önünde bulundurularak, ilgili ürün pazarı otomatik üretim cam ev eşyası pazarı olarak belirlenmiştir.

b) Coğrafi Pazar: Paşabahçe Schott Cam San. ve Tic. A.Ş., bir ortak girişim şirketi olarak Avrupa HoReCa pazarına yönelik ürün üretmek amacıyla kurulmuştur. Ortak girişim şirketinin hedef pazarları arasında Türkiye bulunmamaktadır. Ancak devir işleminden sonra Şişecam'ın, HoReCa pazarının gelişmiş olduğu Avrupa pazarının yanında, Türkiye pazarında da faaliyet göstereceğinden kuşku yoktur.

Buna göre, ilgili coğrafi pazar "Türkiye Cumhuriyeti Sınırları" olarak kabul edilmiştir.

3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş. (Şişecam) ve Schott Zwiesel Glasswerke A.G. (Schott) şirketleri, 26.07.1997 tarihinde Avrupa pazarına yönelik olarak HoReCa ürünlerinin üretim ve satışını amaçlayan bir ortak girişim anlaşması imzalamışlardır. Söz konusu anlaşma ile, Şişecam ve Schott'un, her ikisinde de %50'şerlik hisse ile sahip oldukları ve tamamen ortak kontrol esasına dayalı iki şirketin kurulması öngörülmüştür. Türkiye'de kurulması öngörülen şirketin, Paşabahçe Schott Cam San. ve Tic. A.Ş. adıyla HoReCa ürünlerinin üretimini yapacak olan fabrikayı kurması, Almanya'da kurulması öngörülen şirketin ise Schott-Paşabahçe GmbH adıyla Türkiye'de kurulu olan fabrikanın ürettiği HoReCa

ürünlerini ve bununla bağlantılı diğer ürünleri Avrupa pazarına ve Türkiye dışındaki diğer dünya pazarlarına satması amaçlanmıştır.

Pazarlama şirketi olan Schott-Paşabahçe GmbH 8.10.1996 tarihinde, üretim şirketi olan Paşabahçe Schott Cam San. ve Tic. A.Ş. ise 17.11.1997'de kurulmuş ve ilk üretimini 08.02.1999 tarihinde gerçekleştirmiştir.

Taraflar ortak girişimden istenilen neticeyi alamamışlar ve bu ortaklığı sona erdirmeye karar vermişlerdir. Ortak Girişim Anlaşmasının 15 inci ve Paşabahçe Schott Cam San. ve Tic. A.Ş. ana sözleşmesinin 9 uncu maddesi gereğince Türkiye'deki şirket olan Paşabahçe Schott Cam San. ve Tic. A.Ş.'yi Şişecam, Almanya'daki şirket olan Schott-Paşabahçe GmbH'yi ise Schott almaya karar vermiştir. Alımın, Şişecam'ın Schott-Paşabahçe GmbH'de sahip olduğu %50 oranındaki hissenin tamamının Schott'a, Schott'nun Paşabahçe Schott Cam San. ve Tic. A.Ş.'de sahip olduğu %50 oranındaki hissenin tamamını Şişecam'a devretmesi şeklinde gerçekleşmesi öngörülmüştür.

Söz konusu işlem, 1997/1 sayılı "Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ" in 4 üncü maddesinde belirtilen %25 oranındaki pazar payı ve 25 trilyonluk (1998/2 sayılı tebliğ ile değişik) ciro eşiği aşıldığından, ayrıca devirden sonra Paşabahçe Schott Cam San. ve Tic. A.Ş. teşebbüsünün kontrolünün, tamamen Şişecam'a geçmesi suretiyle el değiştirdiğinden, Rekabet Kurulu'ndan izin alınması gerekli olan bir devir işlemidir.

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un birleşme veya devralmalarla ilgili olan 7 nci maddesinde, hangi tür birleşme veya devralmanın yasaklandığı belirtilmektedir. Buna göre; *"Bir ya da birden fazla teşebbüsün hâkim durum yaratmaya veya hâkim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralması hukuka aykırı ve yasaktır."*

Şişecam'ın devralma öncesi toplam yurt içi satış içerisindeki pazar payı %...'dir. En yakın rakibi olan Güral Cam'ın ilgili pazardaki payı (yurt içi satışlarda) %...'dir. Buna göre Şişecam'ın, bu yüksek pazar payı, güçlü ekonomik yapısı, ilgili ürünle bağlantılı diğer cam ürünlerindeki pazarda yine lider durumda bulunuşu gibi nedenlerle, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücüne sahip olduğu, bu nedenle de hakim durumda olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, devralma işlemine izin verilmesi bakımından, Şişecam'ın devralma sonucunda, bu hakim durumunun güçlenip güçlenmeyeceği, bunun neticesinde de pazarda rekabetin azalıp azalmayacağı hususlarının değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Devralma işlemi sonrası, Şişecam'ının pazar payı %1 oranında artmaktadır. (Şişecam'ın devralma sonrası pazar payı, toplam yurt içi üretimde %... 'den %... 'ye, toplam satışlarda ise %... 'ten %... 'e çıkmaktadır.) Hakim durumda bulunan herhangi bir teşebbüsün pazar payında %1'lik bir artış olması durumunda, bu orandaki bir artış nedeniyle söz konusu hakim durumunun güçlenmesi anlamında önemli bir değişiklik meydana geldiğinin söylenemeyeceği, dolayısıyla ilgili pazardaki rekabetin önemli ölçüde azalması sonucunun doğmayacağı değerlendirilmektedir.

Öte yandan, HoReCa ürünlerinin tek üreticisi Paşabahçe Schott Cam San. ve Tic. A.Ş.'dir. Ancak, yukarıda da ifade edildiği gibi ortak girişim anlaşmasının ilgili hükmü gereği, ortak girişim şirketi yurt içine satış yapmamaktadır. Bu nedenle, yurt içindeki HoReCa ürünlerine yönelik talep ithalat yolu ile veya yurt içinde üretilen ikame ürünlerle karşılanmaktadır. Dolayısıyla, söz konusu devralma işleminden sonra, Şişecam yurt içine de satış yapacağından, yurt içindeki HoReCa ürün talebi karşılanabilecek, hatta ithalatla rekabet söz konusu olabilecektir. Bunun neticesinde ilgili pazardaki bu devralma işleminin, ürün çeşitliliği, kalite ve fiyat rekabeti gibi yönlerden tüketicilere fayda sağlayacağı söylenebilir.

Yukarıda yer verilen açıklamalar ışığında, söz konusu devralma işleminin ilgili pazarda, Şişecam'ın sahip olduğu hakim durumu daha da güçlendirmeyeceği ve cam ev eşyaları pazarındaki rekabeti önemli ölçüde azaltmayacağı anlaşılmaktadır.

İ- SONUÇ

Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.'nin, ortak kontrolle yönetilen ve bir ortak girişim şirketi olan Paşabahçe Schott Cam San. ve Tic. A.Ş.'de, Schott Zwiesel Gkasswerke A.G.'in sahip olduğu % 50 oranındaki hisseyi devralmasının, Şişecam'ın ilgili ürün pazarındaki mevcut hakim durumunu daha da güçlendirmeye yönelik olmaması ve piyasada rekabetin azalmasına yol açmaması nedeniyle söz konusu devralma işlemine izin verilmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.